gemeente Opsterland

DISCUSSIENOTA

Onderwerp : **Discussienota Ruimtelijk Ontwikkel Perspectief**
Portefeuillehouder : Marcel van Opzeeland

Beetsterzwaag, 20-01-2026

1. Inleiding

Aanleiding
Opsterland staat voor grote uitdagingen die allemaal tegelijk op ons afkomen. We moeten ruimte maken voor nieuwe woningen, de energietransitie, natuurherstel, veranderingen in de landbouw en aanpassingen aan het klimaat. Deze opgaven vragen om plek, terwijl elke hectare in onze gemeente nu al een functie heeft. Als we geen duidelijke keuzes maken, dreigt versnippering en verlies van kwaliteit van onze leefomgeving. Het risico bestaat dat anderen dan bepalen hoe Opsterland eruit komt te zien, waardoor onze eigen identiteit en leefbaarheid onder druk komen te staan.

Naar een Ruimtelijk Ontwikkelperspectief
Waar omliggende gemeenten zoals Smallingerland en Heerenveen zich richten op het maken van een schaalsprong in woningbouw en bedrijventerreinen, kiezen wij er als Opsterland voor om ons te richten op kwaliteit. Met het Ruimtelijk Ontwikkelperspectief willen wij deze kwaliteitsambitie vertalen naar duidelijke ruimtelijke keuzes en een samenhangend kader voor de grote opgaven waar wij voor staan. Door deze opgaven integraal te bekijken en zorgvuldig af te wegen, houden wij zelf de regie over de ontwikkeling van onze gemeente. Zo zorgen wij ervoor dat nieuwe initiatieven blijven aansluiten bij wat Opsterland uniek maakt: sterke dorpen, een herkenbaar landschap en een gezonde leefomgeving. Het ROP vormt de ruimtelijke vertaling (kaartbeeld) van onze Omgevingsvisie en legt de basis voor een toekomstbestendige inrichting van onze schaarse ruimte.

Proces
Tijdens de informele raadssessie op 13 oktober hebben we samen met de raad deze vraagstukken verkend. In deze bijeenkomst zijn verschillende ontwikkelrichtingen besproken en is het belang van regie en samenhang nog eens nadrukkelijk onderstreept. De voorbereiding voor deze sessie vindt u terug als bijlage bij deze discussienota. We hebben tijdens deze sessie geconstateerd dat dit onderwerp ook in de raad leeft en dat de discussie nog veel vragen oproept voordat daadwerkelijk een concreet kaartbeeld ingetekend kan worden. Om dit duidelijk te krijgen leggen wij u deze discussienota voor.
Het vervolgproces ziet er als volgt uit.

- Nadat u deze discussienota heeft behandeld in uw Raad, zal het college in een raadsbrief aan u terugkoppelen wat de opbrengst is van de discussie.
- Daarna is het aan de nieuwe raad om in het bestuursakkoord de ambitie voor de komende jaren te benoemen.
- Op basis daarvan werkt het nieuwe college aan een Ruimtelijk Ontwikkelperspectief (ROP), waarin de ambities en keuzes concreet worden uitgewerkt in kaartbeelden.
- Daarnaast worden deze uitgangspunten opgenomen in de systematiek van de Omgevingswet, zodat ze richtinggevend zijn voor het verdere beleid en de besluitvorming binnen de gemeente.
- Het nieuwe college zal dit voorleggen aan de nieuwe raad.

Spelregels
Bij deze discussienota geldt een aantal spelregels:

- We geven u input voor de discussie door middel van een aantal stellingen. Deze stellingen zijn bedoeld om te prikkelen en om inzichtelijk te maken waar het schuurt. Deze stellingen vertegenwoordigen niet de beleidsopvattingen van dit college.
- In de discussienota volgen we de thema's die de Omgevingsvisie aanreikt. Het is aan u om eventuele andere onderwerpen hieraan te verbinden.
- Ondanks dat u soms moet 'kiezen tussen twee kwaden' vragen wij u wel om een keuze te maken en vooral om ons mee te nemen in uw overwegingen.
- Het afwentelen van keuzes naar 'later' of 'elders' helpt ons niet bij het maken van de afwegingen.
- We begrijpen dat de huidige raad geen eindkeuzes doet richting de verkiezingen. Wel vragen we u: wat wilt u het nieuwe college meegeven om de Omgevingsvisie waar te maken? Hierbij pinnen we de raadsleden niet vast op de uitspraken, maar zijn we vooral benieuwd naar de redeneringen en afwegingen die gemaakt worden.

2. Discussiepunten

1. Algemeen

In het ruimtelijk ontwikkelperspectief willen we onze opgaven op het gebied van wonen, leefbaarheid, energietransitie, klimaatadaptatie, landbouw en natuur concreet gaan vertalen naar de inrichting van de ruimte en het toewijzen van functies aan gebieden. Hierbij staat het realiseren van kwaliteit voorop. Voordat we deze stap kunnen zetten, is het nodig om samen met de raad te bepalen wat we verstaan onder kwaliteit en ten koste waarvan dit mag gaan. Alleen als we samen scherp hebben wat we belangrijk vinden, kunnen we in het kaartbeeld de juiste keuzes voorleggen en maken.
We hebben het – kortom – vaak over het behouden van kwaliteit van Opsterland, maar wat wordt hier nu eigenlijk mee bedoeld?

Wat verstaat u onder kwaliteit in Opsterland?

2. Leefbare en Vitale dorpen

In de Omgevingsvisie hebben we vastgesteld dat we een leefomgeving willen die inwoners gezond, veilig en vitaal houdt. De gemeente richt zich op dorpen waar mensen fysiek, mentaal en sociaal-emotioneel gezond kunnen blijven, met sterke sociale netwerken en voldoende voorzieningen. De inrichting van de omgeving moet uitnodigen tot bewegen, ontmoeten en ontspannen, met veel groen, veilige routes en aantrekkelijke openbare ruimte. Daarnaast streeft Opsterland naar een schone, klimaatbestendige en veilige leefomgeving, waarin hittestress, wateroverlast en milieubelasting worden beperkt. Gezond wonen, goede luchtkwaliteit, biodiversiteit en een toekomstbestendige woningvoorraad horen daar nadrukkelijk bij.

Stelling: Bij keuzes over de leefomgeving moet de fysieke en mentale gezondheid van mensen voorop staan. >> Ook als dit vraagt om extra investeringen in een gezonde inrichting van de openbare ruimte, of als dit beperkingen oplegt aan de ruimte die ondernemers hebben om hun activiteiten vorm te geven. >> Ook als dit betekent dat de gemeente nadrukkelijker stuurt op de spreiding en beschikbaarheid van voorzieningen in grote kernen, of dat gemeente en mienskip meer moeten bijdragen om essentiële voorzieningen in alle kernen in stand te houden.

3. Bevorderen energietransitie

In de Omgevingsvisie nemen we verantwoordelijkheid voor de ambitie om in 2035 een energieneutrale gemeente te zijn. Dat betekent dat in 2035 in Opsterland net zoveel duurzame energie wordt opgewekt als verbruikt. De energietransitie heeft een grote ruimtelijke en sociaal maatschappelijke impact. De opwekking van duurzame energie met bijvoorbeeld zon en wind is zichtbaar in het landschap. Dit schuurt mogelijk met onze visie op kwaliteit.

Stelling: Om kwaliteit te behouden moet de gemeente zelf de regie nemen en plaatsen aanwijzen waar zonnevelden en windmolens moeten komen.
>> Ook als dit betekent dat omwonenden het hier (ook na een zorgvuldig participatieproces) niet mee eens zijn.

4. Klimaatadaptatie: tegengaan wat wateroverlast en hittestress.

In de Omgevingsvisie hebben we gesteld dat we de leefomgeving weerbaar willen maken tegen de gevolgen van klimaatverandering. De gemeente streeft ernaar wateroverlast, hittestress en droogteschade zoveel mogelijk te voorkomen door dorpen en buitengebieden klimaatbestendig in te richten. Dit betekent: beter vasthouden en opvangen van regenwater, meer groen en minder verharding om hitte te beperken, slim omgaan met verschillen tussen zand- en veengebieden, en inwoners en ondernemers actief betrekken bij maatregelen zoals afkoppelen van regenwater en vergroenen van tuinen. Nieuwe bouwplannen moeten zichtbaar bijdragen aan de klimaatopgave.

Stelling: De gemeente moet geen nieuwe functies toekennen aan gebieden waar het watersysteem dat slecht toestaat.
>> Ook als dit betekent dat sommige dorpen geen uitbreiding meer kunnen krijgen en er ruimte moet komen voor waterberging en wateropvang ten koste van andere functies.
>> Ook als dit betekent dat we agrariërs in natte gebieden meer (regel)ruimte moeten geven om op zoek te gaan naar andere verdienmodellen.

5. Naar landbouw met toekomst

In de Omgevingsvisie hebben we de ambitie geformuleerd voor een duurzame, toekomstbestendige landbouw die het landschap versterkt en bijdraagt aan een gezonde leefomgeving. De gemeente wil dat boeren kunnen blijven ondernemen, maar dan met meer aandacht voor bodemkwaliteit, waterbeheer, klimaat en biodiversiteit. Daarom stimuleert Opsterland bedrijfsmodellen die zowel ecologisch verantwoord als economisch haalbaar zijn. Grondgebonden landbouw speelt hierin een belangrijke rol: deze sluit het beste aan bij de natuurlijke omstandigheden, ondersteunt een robuust watersysteem, bevordert biodiversiteit en zorgt voor een evenwichtige relatie tussen landbouw en natuur.

Stelling: Voor een toekomstbestendige landbouwsector is verdere schaalvergroting essentieel.
>> Ook als dit betekent dat cultuurhistorische landschapselementen verdwijnen, eigenaarschap niet meer lokaal is, waterkwaliteit en biodiversiteit achteruitgaan.

6. Versterken natuurwaarden en verbeteren biodiversiteit

In de Omgevingsvisie hebben we gesteld de natuurwaarden te willen versterken en de biodiversiteit te willen verbeteren door het landschap robuuster, groener en ecologisch rijker te maken. De gemeente ziet natuur als een essentieel onderdeel van de leefomgeving en wil dat natuurgebieden, landbouwgronden, dorpsranden en waterstructuren beter met elkaar verbonden raken. Het doel is om natuurkwaliteit te herstellen en te vergroten door zorgvuldig waterbeheer, herstel van landschappelijke structuren, meer variatie in beplanting en het creëren van leefgebieden voor planten en dieren. Daarbij willen we natuurontwikkeling combineren met landbouw, recreatie en klimaatopgaven. De gemeente wil dat biodiversiteit niet alleen in natuurgebieden, maar ook in dorpen, bermen, tuinen en het buitengebied zichtbaar toeneemt, zodat de hele gemeente bijdraagt aan een sterker en veerkrachtiger ecosysteem.

Stelling: Voor het realiseren van een natuurinclusieve samenleving is sturend optreden van de gemeente (en andere overheden) noodzakelijk, bijvoorbeeld door ruimtes aan te wijzen voor uitbreiding en compensatie van de natuuropgave. >> Ook als dit betekent dat bedrijven niet kunnen uitbreiden, er minder woningen gerealiseerd kunnen worden en boeren een opgave krijgen om natuurwaarden te realiseren op landbouwareaal.

7. Wat wilt u en de nieuwe raad en dus ook het nieuwe college verder nog meegeven in de discussie over kwaliteit en het prioriteren van opgaven?

Bijlagen

- Huiswerk informerende raadssessie 13 oktober jl.

Burgemeester en wethouders van gemeente Opsterland,

de gemeentesecretaris, de burgemeester,

Sandra van ’t Hooge Andries Bouwman

Team : Wonen & Werken
Behandelend ambtenaar : H. Mellema
Telefoonnummer : 0512 386 222
E-mailadres : hotze.mellema@opsterland.nl